

Vebinārs

*Aktuālais par jauno ES Migrācijas
un patvēruma paktu*

Latvijas Cilvēktiesību centra
juriste Liliana Sauša

17.12.2025

**EU Migration and
Asylum Pact**

Saturs

Vēsture un regulējums

Pirmsieceļošanas posms: skrīnings un robežprocedūra

Patvēruma procedūra un citi jaunumi

Jautājumi

**VĒSTURE UN
REGULĒJUMS**

Kopējā Eiropas patvēruma sistēma

Tiesību un politikas ietvars, kas garantē vienotus, harmonizētus standartus patvēruma meklētājiem ES

Regulējums šobrīd

- Pagaidu aizsardzības direktīva
- EURODAC regula
- Dublinas regula
- Uzņemšanas nosacījumu direktīva
- Patvēruma procedūru direktīva
- Kvalifikācijas direktīva

Jaunais regulējums

Robežas

- Robežu kodekss (*Border code*, pārstrādāts)
- Skrīninga regula (*Screening Regulation*, jaunums)
- Pasažieru informācijas regula (*Advances Passengers Information Regulation*)

Starptautiskā aizsardzība

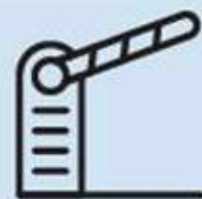
- Patvēruma procedūru regula (*Asylum Procedure Regulation*, iepriekš direktīva)
- Uzņemšanas nosacījumu direktīva (*Reception Conditions Directive*, pārstrādāta)
- Kvalifikācijas regula (*Qualification Regulation*, iepriekš direktīva)
- Patvēruma un migrācijas pārvaldības regula (*Asylum Migration Management Regulation*, aizvieto Dublinas regulu)
- Krīzes un nepārvaramās varas regula (*Crisis and Force Majeure Regulation*, jaunums)
- Pārmitināšanas sistēma (*Union Resettlement Framework*, jaunums)

Atgriešanās

- Atgriešanās robežprocedūras regula (*Return Border Procedure Regulation*, jaunums)

IT sistēma

- Eurodac regula (*Eurodac Regulation*, pārstrādāta)

Drošas ārējās robežas

Stingrs skrīnings

Eurodac patvēruma un migrācijas datubāze

Robežprocedūra un atgriešana

Krīzes protokoli un instrumentalizācijas apkarošana

Ātras un efektīvas procedūras

Skaidri patvēruma piešķiršanas noteikumi

Cilvēku tiesību garantēšana

ES standarti attiecībā uz bēgļa statusa piešķiršanas nosacījumiem

Ļaunprātīgas izmantošanas novēršana

Efektīva solidaritātes un atbildības sistēma

Pastāvīgs solidaritātes satvars

Operatīvais un finansiālais atbalsts

Skaidrāki noteikumi attiecībā uz atbildību par patvēruma pieteikumiem

Sekundārās kustības novēršana

Migrācijas jautājumu iekļaušana starptautiskās partnerībās

Neatbilstīgas izceļošanas novēršana

Sadarbība atpakaļuzņemšanas jomā

Migrantu kontrabandas apkarošana

Likumīgu migrācijas ceļu veicināšana

PĪMRSIECELOŠĀNAS POSŅMS

Skrīninga regula

- Tiks piemērota no 12.06.2026.
- Pilnībā jauns instruments
- Papildina Šengenas Robežu kodeksu
- Skrīninga mērķi:
 1. Trešo valstu valstspiederīgo, kuri šķērso ES ārējās robežas, kontrole, identitātes noteikšana
 2. Datu aplūkošana attiecīgajās datubāzēs - iekšējā drošība
 3. Veselības un ievainojamības pārbaude
 4. Novirzīšana uz atbilstošajām procedūrām (patvēruma vai atgriešanas)
 5. Neatkarīgs monitorēšanas mehānisms

Pirmsieceļošanas posms sastāv no skrīninga un patvēruma robežprocedūras, ja tā ir piemērojama, un atgriešanas robežprocedūras (Atgriešanas robežprocedūras regulas 6. apsvērums)

Fiction of non-entry

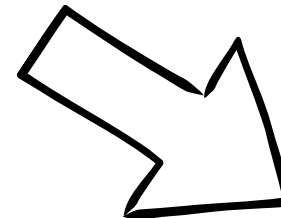
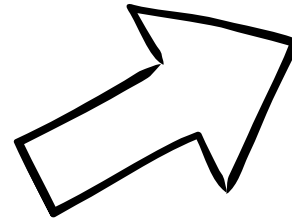
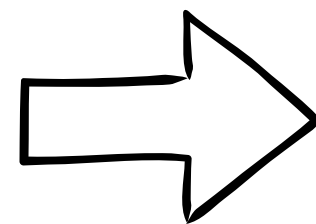
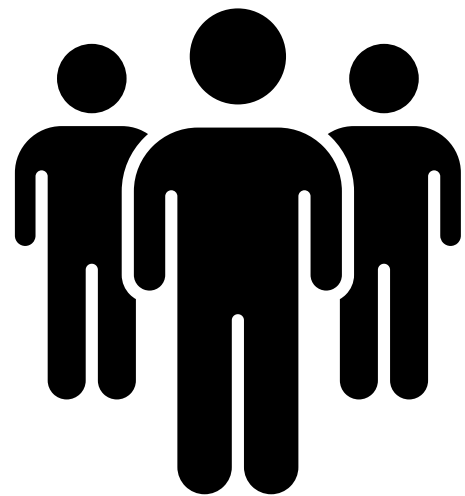
Ja piesakās patvērumam

A) Robežporcedūra → Atgriešanas robežprocedūras regula

B) Patvēruma procedūra (paātrinātā vai parastā)

Ja nepiesakās patvērumam

Atgriešanas procedūra, piemēro Direktīvu 2008/115/EK (Skrīninga regulas 15. apsvērums kopā ar 18. panta 4. punktu)

- Trešās valsts piederīgais
- Ierodas ES
- Neatbilst ieceļošanas noteikumiem

- Skrīninga regula
- Drošība, veselība, ievainojamība
- 3 - 7 dienas.

Robežprocedūra

- Notiek pēc skrīninga (Patvēruma procedūru regulas 43. panta pirmais punkts) un, ja persona iesniedz patvēruma iesniegumu;
- Tam, kam piemēro robežprocedūru, joprojām nav atļauts ieceļot dalībvalsts teritorijā (Patvēruma procedūru regulas 34. panta otrais punkts).

Var pieteikumu izskatīt robežprocedūrā

- Ja ārzemnieks neatbilst ieceļošanas noteikumiem (Šengenas Robežu kodeksa 6. panta noteikumi)
- Var notikt:
- pēc pieteikuma paušanas ārējās robežas šķērsošanas vietā vai tranzīta zonā;
- pēc aizturēšanas saistībā ar neatļautu ārējās robežas šķērsošanu;
- pēc izkāpšanas krastā dalībvalsts teritorijā pēc meklēšanas un glābšanas operācijas vai
- pēc pārcelšanas saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1351 67. panta 11. punktu.

Obligāta robežprocedūra

Ja ir piemērojams kāds no 42. panta 1. punkta c), f) vai j) apakšpunktā minētajiem apstākļiem:

- c) maldinājis iestādes;
- f) drauds valsts drošībai vai sabiedriskai kārtībai;
- j) valsts, attiecībā uz kuru atbildīgās iestādes izdoto lēmumu par starptautiskās aizsardzības piešķiršanu skaits proporcionāli saskaņā ar jaunākajiem pieejamajiem ikgadējiem vidējiem Savienības mēroga *Eurostat* datiem veido 20 % vai mazāk

PATVĒRUMA PROCEDŪRA

Juridiskās konsultācijas, palīdzība un pārstāvība

*Dalībvalstis pēc pieteikuma iesniedzēja
pieprasījuma **sniedz** bezmaksas juridiskas
konsultācijas;*

*[..] dalībvalstis pēc pieteikuma iesniedzēja
pieprasījuma **nodrošina**, ka viņam tiek sniegta
bezmaksas juridiskā palīdzība un nodrošināta
bezmaksas pārstāvība*

Juridiskās konsultācijas (Patvēruma procedūru regulas 16. pants)

*Tiesības saņemt bezmaksas juridiskās konsultācijas: informācija
par procedūru, tiesībām un pienākumiem, palīdzība saistībā ar
pieteikuma iesniegšanu un citiem juridiskiem jautājumiem*

Juridiskā palīdzība un pārstāvība (17. panta 1. punkts)

*Tiesības saņemt bezmaksas juridisko palīdzību un pārstāvību
pārsūdzības procesā: procesuālo dokumentu sagatavošana,
pārsūdzības sagatavošana un dalība tiesas sēdē*

Gadījumi, kad juridisko palīdzību var nenodrošināt (17. panta 2. punkts)

*Kad tiek uzskatīts, ka pārsūdzībai nav reālu izredžu būt veiksmīgai
vai tā ir ļaunprātīga*

Netieša pieteikumu atsaukšana

Patvēruma procedūru regulas 41. pants

1. Pieteikumu atzīst kā netieši atsauktu, ja:

- a) pieteikuma iesniedzējs bez attaisnojoša iemesla **nav iesniedzis** savu pieteikumu saskaņā ar 28. pantu, [..]
- b) pieteikuma iesniedzējs **atsakās sadarboties**, [..]
- c) pieteikuma iesniedzējs atsakās norādīt **savu adresi**, [..]
- d) pieteikuma iesniedzējs bez pamatota iemesla **nav ieradies uz personisko interviju**, [..]
- e) pieteikuma iesniedzējs **atkārtoti nav izpildījis ziņošanas** pienākumus, [..]
- f) pieteikuma iesniedzējs ir iesniedzis pieteikumu dalībvalstī, kura nav dalībvalsts, kas paredzēta Regulas(ES) 2024/1351 17. panta 1. un 2. punktā, un **nepaliek minētajā dalībvalstī** t[..]

4. Kompetentā iestāde var apturēt procedūru, lai dotu pieteikuma iesniedzējam iespēju pamatot vai labot 1. punktā noteiktos trūkumus vai darbības, pirms tiek pieņemts lēmums, ar ko pieteikumu atzīst par netieši atsauktu.

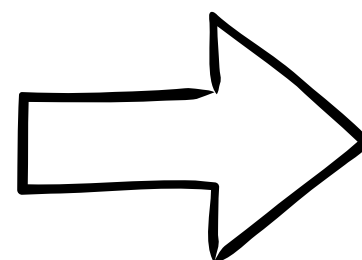
5. Pieteikumu var noraidīt kā nepamatotu vai acīmredzami nepamatotu, ja atbildīgā iestāde pieteikuma netiešas atsaukšanas posmā ir jau konstatējusi, ka pieteikuma iesniedzējs nekvalificējas starptautiskajai aizsardzībai, ievērojot Regulu (ES) 2024/1347.

Viens lēmums vai divi lēmumi kopā

**Patvēruma procedūru
regulas 37. pants**

Pieteikuma noraidīšana un atgriešanas lēmuma izdošana

Atgriešanas lēmumu ietver lēmumā, ar ko noraida starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vai izdod kā atsevišķu aktu.

Ja atgriešanas lēmums tiek izdots kā atsevišķs akts, to izdod vienlaikus un kopā ar lēmumu, ar ko noraida starptautiskās aizsardzības pieteikumu, vai, lieki nekavējoties, tūlīt pēc tā.

Kvalifikācijas regula

- Ticamības analīze papildināta ar jaunu kritēriju - laiks, kad pieteicās starptautiskai aizsardzībai (4. panta 5. punkts);
- Vajāšanas iemesli ar skaidrojumiem: rase, reliģija, valstspiederība, noteikta sociālā grupa, politiskie uzskati (10. panta 1. punkts);
- Pie noteiktas sociālās grupas: papildināts ar dzimtas identitāti (10. panta 1. punkta otrais teikums);
- Skaidri ierakstīts, ka izvērtējot pamatotas bailes no vajāšanas, “atbildīgā iestāde nevar pamatoti sagaidīt, ka nolūkā izvairīties no vajāšanas riska savā izcelsmes valstī pieteikuma iesniedzējs pielāgos vai mainīs savu uzvedību, pārliecību vai identitāti” (10. panta 3. punkts);
- Skaidri ierakstīts: “Starptautiskās aizsardzības saņēmējiem nav tiesību uzturēties dalībvalstī, kas nav tā dalībvalsts, kura viņiem piešķirusi starptautisko aizsardzību” (27. pants).

CITI JAUNUMI

Eurodac

- ES patvēruma meklētāju pirkstu nospiedumu datubāze;
- Paredz pagaidu aizsardzības saņēmēju reģistrāciju;
- Tiks fiksēti drošības apdraudējuma riski;
- Tiesībsargājošās iestādes saņems lielākas piekļuves tiesības datiem, lai izmeklētu noziedzīgus nodarījumus.

Krīzes un nepārvaramās varas regula

Process:

- Krīzes skartā dalībvalsts pamato pieprasījumu Komisijai;
- Komisija saņemto pieprasījumu izskata divu nedēļu laikā un pieņem lēmumu par krīzes esamību vai neesamību;
- Komisija sniedz priekšlikumu Padomei par solidaritātes pasākumiem un atkāpēm no pienākumiem, kopā ar rekomendācijām par tādu kategoriju personu noteikšanu, kuriem būtu tiesības uz aizsardzību.

Insturmentalizācijas definīcija -

situācija, kad kāda trešā valsts vai naidīgi noskaņots nevalstiskais aktors veicina vai atvieglo trešo valstu valstspiederīgo vai bezvalstnieku pārvietošanos ārējo robežu vai kādas dalībvalsts virzienā ar mērķi destabilizēt Savienību vai dalībvalsti, un kad šādas darbības var apdraudēt būtiskas dalībvalsts funkcijas, tostarp likumības un kārtības uzturēšanu vai valsts drošības aizsardzību.

Patvēruma un migrācijas pārvaldības regula

Iepriekš Dublinas regula

Nosaka:

- a) vienotu regulējumu patvēruma un migrācijas pārvaldībai Savienībā un kopējās Eiropas patvēruma sistēmas darbībai;
- b) izveido solidaritātes mehānismu;
- c) paredz kritērijus un mehānismus par starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu atbildīgās dalībvalsts noteikšanai;

Jaunums - diploms vai cita kvalifikācija kā kritērijs atbildīgās dalībvalsts noteikšanai (30. pants).

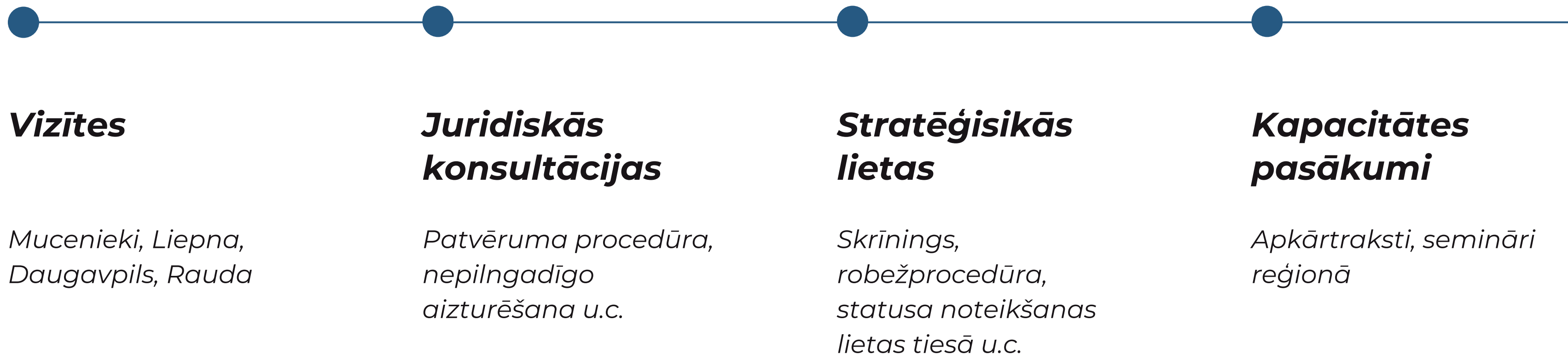
Jaunais multifunkcionālais centrs jaunai ārzemnieku kategorijai

- Pagaidu risinājums un jaunā centra būvniecība Raudā (30 km no Daugavpils);
- Tallinas ārzemnieku aizturēšanas centra piemērs;
- Skrīningam un robežprocedūrai;
- Pieeja juridiskās palīdzības sniedzējam;
- Monitorings, ko veic neatkarīga iestāde;
- “Personas visā skrīninga laikā paliek to iestāžu rīcībā, kuras ir atbildīgas par skrīninga veikšanu, [..], lai novērstu jebkādu bēgšanas risku [..]” (Skrīninga regulas 6. pants).

JAUTĀJUMI

Kāda būs centra iesaiste jaunā regulējuma ietvaros?

Kā Pakts ietekmēs klientus - neatkarīgos žurnālistus (trešo valstu pilsoņus), kas Latvijā jau uzturas:

- ar TUA saistībā ar valsts interesēm (lielākā daļa);
- ar ES Zilajām kartēm (saistībā ar nodarbinātību);
- ar TUA saistībā ar nekustamā īpašuma iegādi (tādu gan nav daudz);
- ar Latvijas ilgtermiņa D vīzām (tādu gan arī nav daudz).

Jautājums - vai, tas, ka personas Latvijā atrodas jau 1-3 gadus kaut kā ietekmēs viņu iespējas pieteikties patvēruma meklētāja statusam Latvijā?

Un, vai tiks vērtēts, kā šīs personas nonāca līdz Latvijai - kura bija pirmā valsts, ko šķērsoja, ierodoties ES teritorijā?

PALDIES!